

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ГАЛУЗІ**

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПм-21

Шилак Богдан Олександрович

(підпис)

Керівник:

к.е.н., доцент

Писаренко Тетяна Володимирівна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу

допущено до захисту

«__» _____ 2023 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2023 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра обліку і аудиту

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри обліку і аудиту

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

«__» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ШИЛАК Богдан Олександрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Організація обліку готової продукції на підприємствах деревообробної галузі

Керівник роботи: Писаренко Тетяна Миколаївна, к.е.н., доцент,

затверджені наказом закладу вищої освіти від «10» січня 2023 року № 24/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 09 грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку, оподаткування та контролю за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2020-2022 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічна сутність та класифікація готової продукції

1.2. Нормативне забезпечення організації обліку готової продукції

1.3. Особливості діяльності підприємств деревообробної галузі та їх вплив на побудову облікового процесу

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ДЕРЕВООБРОБНІЙ ГАЛУЗІ

2.1. Тенденції діяльності деревообробних підприємств в сучасних умовах господарювання

2.2. Порядок організації облікового процесу в підприємствах деревообробної галузі

2.3. Особливості організації обліку зворотних відходів та супутньої продукції деревообробних підприємств

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ГАЛУЗІ

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. Мета та завдання кваліфікаційної роботи магістра
2. Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра
3. Визначення поняття «готова продукція» у працях вітчизняних науковців
4. Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктами господарювання лісопереробної галузі України у 2013-2021 роках
5. Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств за видом економічної діяльності 16.10 «Лісопилльне та стругальне виробництво»
6. Структура бухгалтерії ТОВ «ВЕРБА-ВВ»
7. Кореспонденція рахунків в деревообробних підприємствах при операціях з готовою продукцією
8. Пропозиція по вдосконаленню аналітичного обліку готової продукції
9. Відомість можливостей виконання замовлень за квартал
10. Відомість результатів проведення інвентаризації готової продукції за місяць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Писаренко Т.М., доцент		
Розділ 2	Писаренко Т.М., доцент		
Розділ 3	Писаренко Т.М., доцент		
Нормоконтроль	Сидоренко Р.В., доцент		
Консультант з ЕОМ	Нужна О.А., доцент		

7. Дата видачі завдання 27 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 27.10.2022 р.	
2	Огляд літератури із досліджуваної проблеми	до 20.12.2022 р.	
3	Розділ 1	до 03.03.2023 р.	
4	Розділ 2	до 27.06.2023 р.	
5	Розділ 3	до 08.11.2023 р.	
6	Висновки	до 18.11.2023 р.	
7	Формування переліку джерел посилання	до 21.11.2023 р.	
8	Формування додатків	до 24.11.2023 р.	
9	Оформлення ілюстративного матеріалу	до 28.11.2023 р.	
10	Нормоконтроль	до 02.12.2023 р.	
12	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 07.12.2023 р.	
13	Представлення кваліфікаційної роботи до захисту	до 09.12.2023 р.	

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

(Шилак Б.О.)

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

(Писаренко Т.М.)

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Шилак Б.О. Організація обліку готової продукції на підприємствах деревообробної галузі. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2023. 86 с.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків.

У першому розділі розглянуто економічну сутність поняття «готова продукція», досліджено нормативно-правове забезпечення обліку і оподаткування операцій з готовою продукцією, проаналізовано особливості діяльності підприємств деревообробної галузі та їх вплив на організацію облікового процесу таких підприємств.

У другому розділі оцінено основні тенденції діяльності деревообробної галузі України, розглянуто порядок первинного та синтетичного обліку готової продукції у підприємствах даного сектору, висвітлено особливості обліку супутньої продукції та зворотних лісових відходів.

У третьому розділі наведено шляхи вдосконалення організації облікового процесу готової продукції в підприємствах деревообробної галузі України.

Основний зміст роботи викладено на 57 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 4 рисунки, перелік джерел посилання із 38 найменувань та 5 додатків.

Результати розробок можуть бути застосовані в практичній діяльності підприємств деревообробної галузі.

Ключові слова: готова продукція, запаси, деревообробні підприємства, супутня продукція, зворотні відходи.

ANNOTATION

Shylak B.O. Organization of finished products accounting at the enterprises of woodworking industry. Manuscript.

Master's qualification work of EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2023. 86 p.

The qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices.

In the first section, the economic essence of the concept of «finished products» is considered, the regulatory legal support for accounting and taxation of transactions with finished products is examined, the peculiarities of the activities of enterprises in the woodworking industry and their influence on the organization of the accounting process of such enterprises are analyzed.

In the second section, the main trends of the activity of the woodworking industry of Ukraine are evaluated, the procedure of primary and synthetic accounting of finished products in the enterprises of this sector is considered, the peculiarities of accounting for by-products and returnable forest waste are highlighted.

In the third section, ways to improve the organization of the accounting process of finished products in enterprises of the woodworking industry of Ukraine are given.

The main content of the paper is set out on page 57. The paper contains 11 tables, 4 figures, a list of references of 38 items and 5 appendices.

The results of the development can be applied in the practical activities of enterprises in the woodworking industry.

Keywords: finished products, stocks, woodworking enterprises, by-products, returnable waste.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- CMR - Convention relative au contrat de transport international de
Marchandise par Route
- КВЕД - Кодифікатор видів економічної діяльності
- КПК - Кишеньковий персональний комп'ютер
- МСФЗ - Міжнародні стандарти фінансової звітності
- НП(С)БО - Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку
- ТОВ - Товариство з обмеженою відповідальністю
- ТТН - Товарно-транспортна накладна
- ПДВ - Податок на додану вартість
- ФІФО - «First in, first out»
(FIFO)

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	12
1.1. Економічна сутність та класифікація готової продукції	12
1.2. Нормативне забезпечення організації обліку готової продукції	18
1.3. Особливості діяльності підприємств деревообробної галузі та їх вплив на побудову облікового процесу	25
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ДЕРЕВООБРОБНІЙ ГАЛУЗІ	34
2.1. Тенденції діяльності деревообробних підприємств в сучасних умовах господарювання	34
2.2. Порядок організації облікового процесу в підприємствах деревообробної галузі	42
2.3. Особливості організації обліку зворотних відходів та супутньої продукції деревообробних підприємств	50
Висновки до розділу 2	54
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ГАЛУЗІ	56
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ	62
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	65
ДОДАТКИ	70

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки бухгалтерський раціональна організація обліку готової продукції в деревообробних підприємствах є особливо важливою умовою ефективного управління підприємством. Підприємства виготовляють продукцію у відповідності із укладеними договорами, відповідного асортименту, якості, постійно приділяючи велику увагу питанням збільшення обсягу виробництва продукції за рахунок підвищення її конкурентоспроможності.

Проте успішний процес реалізації неможливий без наявності своєчасної і повної інформації про рух готової продукції в процесі її виробництва, зберігання та реалізації. У зв'язку з цим обліку готової продукції на складах підприємства надається особлива увага. Достовірний облік готової продукції дозволяє спланувати виробничу і реалізаційну програму підприємства, що надалі дасть можливість завоювати підприємству істотне місце на вітчизняному і зарубіжному ринку.

Дослідження економічного змісту готової продукції здійснювали Баланюк І.Ф., Григорів О.О., Іванюк Т.Л., Візіренко С.В., Шуляк С. А., Писаренко Т.М., Московчук А.Т., Кадацька А.М., Єлісеєва О.К., Вакульчик О.М, Черкунова Ю.С, Подолянчук, О.А. та ін. Окремі аспекти організації обліку продукції лісового та деревообробного господарств розкрито в дослідженнях Жураковської І.В., Сидоренка Р.В., Ткаль Я.С., Бурякова О.С., Сторожук Т., Дружинської Н., Здирко Н.Г., Дриманової Л.М та ін. Проте можна чітко стверджувати, що організацію обліку готової продукції в деревообробних підприємствах розкрито недостатньо.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до тематики науково-дослідної роботи Луцького національного технічного університету за темою «Розвиток обліково-аналітичного забезпечення формування та контролю звітних показників суб'єктів господарювання» (№ д/р: 0123U100955) на 2023-2025 роки.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є вивчення операцій з готовою продукцією підприємств деревообробної галузі та їх вплив на організацію облікового процесу.

Для досягнення поставленої мети було вирішено наступні завдання:

- дослідити сутність готової продукції;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку готової продукції у деревообробних підприємствах;
- виявити особливості діяльності деревообробних підприємств та їх вплив на особливості організації облікового процесу;
- проаналізувати основні тенденції у вітчизняній деревообробній галузі;
- дослідити порядок організації обліку готової продукції в даній галузі;
- розглянути порядок первинного та синтетичного обліку супутньої продукції та зворотних відходів;
- запропонувати шляхи покращення облікового процесу готової продукції в деревообробних підприємствах.

Об'єктом дослідження є організація облікового процесу готової продукції у деревообробній галузі.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку готової продукції в деревообробній галузі.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано загальнонаукові та специфічні методи. Зокрема для дослідження сутності готової продукції – аналіз та синтез, в процесі вивчення нормативно-правового забезпечення застосовано індукцію та дедукцію. При вивченні організації облікового процесу, розробки пропозицій – метод аналогії. Методи аналізу, використано для виявлення динаміки показників діяльності підприємств деревообробної галузі.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти, матеріали Державного комітету статистики, науково-практичних конференцій, праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань організації

обліку готової продукції та особливостей діяльності підприємств деревообробної галузі.

Новизна одержаних результатів полягає у розробці організаційних регламентів обліку і контролю за готовою продукцією на підприємствах деревообробного сектору економіки. Найсуттєвішими теоретичними та практичними результатами, що характеризують новизну дослідження й особистий внесок автора є:

Набули подальшого розвитку:

- уточнення економічної сутності готової продукції шляхом акцентування уваги на винятково матеріальній формі даного активу, у ході дослідження запропоновано наступне тлумачення «готова продукція – це уречевлений результат виробництва у матеріальній формі, який може бути реалізований покупцям та замовникам без будь-якого подальшого допрацювання чи доробки»;

- процес оптимізації організації обліку готової продукції у деревообробних підприємствах шляхом впровадження в практичну діяльність таких суб'єктів господарювання відомостей контролю за можливістю виконання майбутніх контрактів та щомісячної інвентаризації залишків готової продукції;

Практичне значення одержаних результатів. Представлені в роботі пропозиції та рекомендації направлені на вдосконалення організаційних аспектів обліку готової продукції підприємств деревообробного господарства.

Основні положення кваліфікаційної роботи магістра були використані у практичній діяльності ТОВ «ВЕРБА-ВВ», про що зазначено у рецензії з підприємства.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі основні розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження пройшли апробацію на: XV Міжнародній науково-практичній конференції

молодих учених та здобувачів освіти «Сучасні проблеми і перспективи розвитку, обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки» (4 листопада 2023р).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи магістра висвітлено в 1 опублікованій науковій праці.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, перелік джерел посилання, додатків. Загальний обсяг роботи становить 57 сторінок друкованого тексту, в тому числі 11 таблиць і 4 рисунки. Робота містить 5 додатків на 16 сторінках, перелік джерел посилань включає в себе 38 найменувань на 5 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано новизну та практичне значення дослідження, наведено відомості про впровадження результатів кваліфікаційної роботи магістра.

У першому розділі «Теоретичні основи організації обліку готової продукції» розглянуто економічну сутність поняття «готова продукція», досліджено нормативно-правове забезпечення обліку і оподаткування операцій з готовою продукцією, проаналізовано особливості діяльності підприємств деревообробної галузі та їх вплив на організацію облікового процесу таких підприємств.

У другому розділі «Організація обліку готової продукції у деревообробній галузі» оцінено основні тенденції діяльності деревообробної галузі України, розглянуто порядок первинного та синтетичного обліку готової продукції у підприємствах даного сектору, висвітлено особливості обліку супутньої продукції та зворотних лісових відходів.

У третьому розділі «Удосконалення організації обліку готової продукції у підприємств деревообробної галузі» наведено шляхи вдосконалення організації облікового процесу готової продукції в підприємствах деревообробної галузі України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічна сутність та класифікація готової продукції

Основним завданням діяльності суб'єкта господарювання є отримання прибутку від своєї діяльності шляхом задоволення потреб юридичних та фізичних осіб у готовій продукції. Вірно розроблена господарська політика з організації виробничої діяльності, доставки продукції споживачам у відповідній номенклатурі, якості, асортименті та у встановленій терміні є однією із головних цілей підприємства.

В економіці готова продукція представляє собою товари або послуги, які пройшли всі етапи виробництва і готові для продажу на ринках споживачам. Економічна сутність готової продукції полягає в тому, що вона має вартість, яка визначається сумою витрат на виробництво (включаючи матеріали, оплату праці, амортизацію обладнання та інші ресурси), а також прибутковість, що встановлюється підприємством для отримання прибутку.

Готова продукція є основним джерелом доходу для підприємств, оскільки її продаж дозволяє покрити витрати на виробництво, отримати прибуток та забезпечити подальший розвиток підприємства. Також, через взаємодію попиту та пропозиції, готова продукція визначає ціни на ринку і задовольняє потреби споживачів, впливаючи на економічні процеси в цілому.

Готова продукція це товари або послуги, які пройшли усі стадії виробництва і готові до використання споживачами або продажу на ринку. Вона може бути легко продана або використана споживачами без необхідності подальшої обробки чи модифікації.

Ці особливості роблять готову продукцію ключовим чинником у функціонуванні економічних систем, оскільки вона визначає обсяги виробництва, доходи підприємств та задовольняє потреби споживачів.

Дослідженням економічної сутності готової продукції займалось багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Дефініції даного поняття деякими з них подано у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. – Визначення поняття «готова продукція» у працях вітчизняних науковців

Науковці	Трактування поняття «готова продукція»
1	2
Баланюк І.Ф., Григорів О.О., Іванюк Т.Л.	«це продукт, який пройшов усі виробничі стадії, відповідає усім поставленим якісним і технічним характеристикам та може бути зданий для зберігання на склад або одразу ж реалізований замовнику або покупцю» [1].
Візіренко С.В., Шуляк С.А.	«це продукція, що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад» [2].
Кадацька А.М.	«це речовинна продукція, виконані роботи і надані послуги» [3].
Єлісеєва О.К., Вакульчик О.М.	«це кінцевий результат промислового виробництва у матеріальній формі. Цей результат має бути повністю закінченим по всіх стадіях технологічного циклу, відповідати технічним умовам та стандартам якості» [4].
Черкунова Ю.С.	«це основний уречевлений результат промислово-виробничої діяльності, що пройшов усі стадії обробки на даному підприємстві, випробування (тестування), приймання, перевірку якості та відповідає технічним умовам і стандартам, є укомплектованим, має документальне підтвердження своєї готовності і вартісну оцінку та може бути реалізований покупцям та замовникам» [5].
Подоланчук О.А.	«це частина запасів та сільськогосподарської продукції, виготовлених підприємством, які призначені для подальшого продажу, внутрішнього використання і не потребують технічних та біологічних перетворень» [6].
Гринь В.П., Сухоносенко І.І.	«це продукція (виріб, напівфабрикат, робота, послуга), яка завершила обробку на даному підприємстві» [7].
Кравченко С.Г.	«це актив, незалежно від форми існування, виробництво якого завершено, відповідає технічним умовам виробництва, і вимогам замовника, призначений для споживання, як для потреб виробника так і для потреб зовнішнього ринку» [8].

Джерела: [1-8].

Аналізуючи наведені погляди науковців слід відмітити, що вони поділяються між собою на дві групи за ставленням до того чи відносяться роботи та послуги до готової продукції. Одна частина авторів дотримується поглядів, що готовою продукцією може бути лише результат виробництва у

матеріальній формі, інші вважають, що до її складу необхідно включати і нематеріальний результат діяльності.

З точки зору бухгалтерського обліку, готова продукція є складовим елементом оборотних активів суб'єкта господарювання, а саме його запасів. Тому, на нашу думку, готовою продукцією підприємства можуть бути лише уречевлені об'єкти. Роботи та послуги такими об'єктами не є і тому мають класифікуватись як окремі елементи результатів господарської діяльності підприємства. Ми пропонуємо готову продукцію визначати як «уречевлений результат виробництва у матеріальній формі, який може бути реалізований покупцям та замовникам без будь-якого подальшого допрацювання чи доробки».

Зінченко О.В. та Якименко А.І. пропонують класифікувати готову продукцію за трьома ознаками: за формою, за ступенем готовності та за технологічною складністю.

«За формою – уречевлена (матеріальна), результати виконаних робіт, результати наданих послуг. За ступенем готовності – готова продукція; напівфабрикати – продукти окремих технологічних фаз, якій повинні пройти одну або декілька технологічних фаз обробки, перш ніж стати готовою продукцією; незавершене виробництво. За технологічною складністю: проста і складна. У свою чергу складна ділиться на: основну; супутню – це продукція отримана в одному технологічному циклі одночасно з основною, за якістю вона відповідає стандартам та призначена для подальшої обробки або відпуску споживачеві; побічну – це продукція, що утворюється в комплексних виробництвах паралельно з основною і на відміну від супутньої продукції не потребує додаткових витрат» [9].

В свою чергу, І.Ф. Баланюк, О.О. Григорів та Т.Л. Іванюк за формою пропонують класифікувати готову продукцію у матеріально-речовій формі та у формі результату послуги або роботи [1].

Є.О. Донін пропонує більш детальну класифікацію готової продукції, як складового елементу оборотних активів суб'єкта господарювання. Він виділяє наступні нові класифікаційні ознаки:

1) «за швидкістю обігу:

- з високою швидкістю обігу;
- з середньою швидкістю обігу;
- з низькою швидкістю обігу;

2) за ступенем ліквідності:

- абсолютно ліквідні;
- швидко ліквідні;
- мало ліквідні;

3) за рівнем цінності:

- мінімально можливої цінності;
- середньо можливої цінності;
- потенційно високої можливої цінності;

4) за рівнем ризиків:

- готова продукція з виправданим ризиком;
- готова продукція з підвищеним ризиком;
- готова продукція з неприпустимим ризиком;

5) за рівнем прибутковості:

- високоприбуткові;
- середньоприбуткові;
- неприбуткові;
- збиткові» [10].

Здійснюючи класифікацію запасів, О.М. Бондаренко та А.Д. Тігаренко, пропонують дві нових класифікаційних ознаки, які можуть бути застосовані і до готової продукції. Це за призначенням і причинами утворення та за рівнем наявності на підприємстві. За призначенням і причинами утворення виділяють постійні (забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками) та сезонні (утворюються при сезонному виробництві

продукції чи під час сезонного транспортування. За рівнем наявності на підприємстві готова продукція є нормативною (відповідає запланованим обсягам запасів, необхідних для забезпечення безперебійного процесу постачання та реалізації) та понаднормовою (перевищує встановлені норми запасів) [11].

У сучасних ринкових умовах для формування собівартості готової продукції застосовуються різні методи та підходи. Багато з таких методів з'явилося як відповідь на нові умови, що висуваються покупцями та замовниками у зв'язку з формуванням раніше неіснуючих вимог до готової продукції. Основними з них є наступні:

- ABC-аналіз витрат – використання методу ABC дозволяє виділити основні складові витрат і краще розуміти, на що саме витрачаються кошти під час виробничого процесу;

- Споживчі стандарти – розробка стандартів витрат на одиницю продукції дозволяє краще регулювати обсяг витрат та забезпечувати ефективне використання наявних ресурсів підприємства;

- LEAN-виробництво – цей підхід спрямований на мінімізацію витрат, оптимізацію процесів та виробництво товарів у відповідності з реальним попитом, що дозволяє знизити собівартість;

- Використання технологій Інтернету речей (IP) – IP дозволяє відстежувати процеси виробництва у реальному часі, автоматично оптимізувати їх та зменшувати витрати на електроенергію, сировину та робочу силу;

- Аналіз великих даних – використання такого аналізу дозволяє виявляти взаємозв'язки та оптимізувати процеси виробництва для зниження витрат;

- Середовище та сталість – зростаюча увага до екологічних проблем спонукає компанії до впровадження більш екологічно чистих технологій та матеріалів, що значно впливає на структуру собівартості готової продукції, що виготовляється.

Ці тенденції спрямовані на оптимізацію процесів виробництва, зниження витрат та підвищення загальної ефективності діяльності суб'єкта господарювання, що в цілому допомагає створювати більш конкурентоспроможну готову продукцію.

На думку Т.М. Писаренко та А.Т. Московчук управління виробничими запасами має вже розглядатись у тривалому часовому проміжку. У майбутніх дослідження необхідно вивчити особливості стратегічного управлінського обліку запасів суб'єктів господарювання [12].

Головною світовою тенденцією, щодо наділення готової продукції новими характеристиками, є формування вимог дотримання екологічних норм при її створенні.

Зростаючий попит на екологічно чисті продукти та послуги робить продукцію, що відповідає екологічним стандартам, більш конкурентоспроможною на ринку. Багато країн встановлюють суворі екологічні стандарти для виробництва. Дотримання даних стандартів дозволяє уникнути штрафів та інших правових проблем.

Використання екологічно чистих технологій та матеріалів допомагає зменшити негативний вплив виробництва на природу. Це означає меншу кількість викидів та забруднення води, повітря та ґрунту. Продукція виготовлена за екологічними стандартами зазвичай менш шкідлива для здоров'я споживачів. Вона не містить токсичних речовин або шкідливих реагентів, що можуть негативно впливати на здоров'я людей.

Хоча на початковому етапі впровадження підвищених екологічних стандартів до продукції, що виготовляється підприємством, може здатись більш витратним, проте, в довгостроковій перспективі, це призведе до зменшення затрат електроенергію, сировину, матеріали тощо. Компанії, що активно дотримуються екологічних стандартів, мають кращий імідж серед споживачів та покупців. Це позитивно впливає на сприйняття бренду та відношення споживачів до такої готової продукції.

Дотримання екологічних стандартів у виробництві, у сьогоднішніх умовах, це вже не лише питання етики, а й стратегічний підхід до створення продукції, що відповідає сучасним вимогам споживачів та суспільства у цілому.

1.2. Нормативне забезпечення організації обліку готової продукції

Готова продукція є одним з основних елементів діяльності виробничих підприємств. Тому для правильного відображення в обліку необхідно ознайомитися з низкою нормативних та законодавчих актів.

Цивільний кодекс України регулює початковий етап підготовки контрагента до продажу готової продукції, а саме укладання договорів. Розділ 2 ЦКУ передбачає порядок складання договорів купівлі-продажі, їх зміст та типові умови.

«Істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди. За договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму» [13].

Розділ 3 «Окремі види зобов'язань» Цивільного кодексу України дає можливість ознайомитися з обов'язками покупця і продавця, їх відповідальністю, правовими наслідками порушення умови договору та надає перелік основних елементів, яким повинна відповідати готова продукція, а саме якість, комплектність й гарантії.

«Продавець зобов'язаний передати покупцеві товар, визначений договором купівлі-продажу. Продавець повинен одночасно з товаром передати покупцеві його приналежності та документи (технічний паспорт,

сертифікат якості тощо), що стосуються товару та підлягають переданню разом із товаром відповідно до договору або актів цивільного законодавства» [13].

Одним з головних законодавчих актів, які стосуються обліку, є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», який показує основні принципи складання первинних документів та загальні вимоги до фінансової звітності, а також порядок організації обліку на підприємстві. У ньому зазначено, що «підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи» [14].

Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, щодо готової продукції, підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка.

Документом, який регулює порядок проведення й оформлення результатів інвентаризації готової продукції є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Відповідно до даного нормативного акту «інвентаризація запасів проводиться за місцями зберігання та окремо за матеріально відповідальними особами. Матеріальні запаси при інвентаризації записуються в інвентаризаційні описи за найменуванням із зазначенням номенклатурного номера (за його наявності), виду, групи, сорту, одиниці виміру, ціни, суми та кількості (рахунок, вага або міра), фактично встановлених на дату інвентаризації, та за даними бухгалтерського обліку» [15].

Дане положення дозволяє правильно організувати інвентаризацію готової продукції, починаючи від створення інвентаризаційної комісії, її документального оформлення та закінчуючи відображення результатів інвентаризації спочатку на рахунках бухгалтерського обліку, а далі і у фінансовій звітності підприємства.

У випадку виявлення втрат, нестач або крадіжок по матеріальних запасах, включаючи готову продукцію (крім дорогоцінних металів, дорогоцінних каменів і валютних цінностей) для визначення розміру збитків від розкрадання, псування і недостачі цінностей з вини матеріально відповідальних осіб керуються Постановою Кабінету Міністрів України «Про оцінки збитку від розкрадання, недостачі, знищення (псування) матеріальних цінностей».

Згідно з ст. 2 даного нормативного акту «розмір збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей визначається шляхом проведення незалежної оцінки відповідно до національних стандартів оцінки. У разі визначення розміру збитків, що призвели до завдання майнової шкоди державі, територіальній громаді або суб'єкту господарювання з державною (комунальною) часткою в статутному (складеному) капіталі, розмір збитків визначається відповідно до методики оцінки майна, затвердженої Кабінетом Міністрів України» [16].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» встановлює основні принципи складання звітності та порядок розкриття показників діяльності підприємства у формах звітності та примітках до них. Відповідно до нього інформація про залишки готової продукції на дату балансу подаються у звітній формі № 1 «Баланс» у другому розділі активів «Оборотні активи» [17].

Оскільки готова продукція є складовою оборотних активів кожного підприємства, тому потрібно ознайомитися з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». В цьому нормативному акті відображається порядок формування первісної вартості готової продукції як складового елемента запасів та основні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності.

Важливим елементом діяльності кожного підприємства є продаж готової продукції, та відображення даної операції у собівартості проданих товарів, робіт та послуг, а на цю величину впливає оцінка вибуття запасів, яка може здійснюватися одним із з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Оцінка готової продукції за кожним з цих методів розкривається у даному положенні.

«Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:... готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом» [18].

Первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається їхня виробнича собівартість, яка визначається за Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Це положення регулює порядок формування витрат підприємств, головною частиною яких у більшості фірм є собівартість готової продукції або товарів, робіт і послуг.

«Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат» [19].

До виробничої собівартості готової продукції, виготовленої на підприємстві, включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» розкриває вичерпний перелік витрат кожного елемента собівартості. Крім того приклад розподілу загальновиробничих витрат наведено в додатку до цього Національного положення (стандарту), який є дуже потрібним для виробничих підприємств.

Основною метою виготовлення готової продукції є одержання доходу від її реалізації, то саме Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» розкриває порядок отримання виручки та її розкриття у звітності.

«Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо)» [20].

Виручка від реалізації готової продукції (товарів, інших активів) визнається тоді, коли підприємство виконує всі умови, які наведені в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 «Дохід».

Дохід від реалізації готової продукції (товарів, інших активів) визнається в тому випадку, якщо підприємство одночасно виконує всі наведені нижче умови:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на готову продукцію;
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією;
- сума доходу (виручка) від реалізації готової продукції може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Для правильного відображення готової продукції підприємства в бухгалтерському обліку також керуються законодавчими та нормативними актами, які визначають наявність рахунків та субрахунків для обліку готової продукції. До цих актів відносять :

1. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій № 291.

2. Інструкція із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій № 291.

Саме ці нормативні акти дають нам можливість ознайомитися з рахунками, які потрібні для обліку готової продукції, а саме рахунок 26 «Готова продукція».

«Цей рахунок призначено для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції підприємства.

До готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам.

За дебетом рахунку 26 «Готова продукція» відображається надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю.

Собівартість реалізованої готової продукції визначається за методами оцінки вибуття запасів.

Аналітичний облік готової продукції ведеться за видами готової продукції» [21].

Крім того, Інструкція № 291 показує з якими рахунками може кореспондувати рахунок 26 «Готова продукція» по кредиту і по дебету. Це дозволить правильно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Основним законодавчим актом, який регулює податковий облік готової продукції є Податковий кодекс України [22].

Відповідно до Податкового кодексу об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних ПБО або МСФЗ, на різниці, які виникають згідно з положеннями розділу III «Податок на прибуток підприємств» цього Кодексу.

Відповідно до принципу нарахування та відповідності доходів і витрат для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. Операція з продажу готової продукції впливає на фінансовий результат до оподаткування, визначений у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних ПБО або МСФЗ, у тому звітному періоді, у якому відображаються доходи від реалізації готової продукції та витрати, здійснені для отримання цих доходів. При цьому нараховані від продажу готової продукції доходи збільшують фінансовий результат до оподаткування, а витрати у сумі собівартості реалізованої продукції зменшують цей показник. Необхідно звернути увагу, що як собівартість реалізованої продукції, так і виробнича собівартість продукції визначаються згідно з нормами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Таким чином розрахований показник чистого прибутку зі звіту про фінансові результати переноситься до декларації з податку на прибуток, а далі відбувається коригування на суму показників, які наведені в додатку податковій різниці до декларації.

Зазначені нами нормативні акти України регулюють основні положення щодо бухгалтерського та податкового обліку готової продукції, а саме:

1. Правильність складання та заповнення первинних бухгалтерських документів;
2. Відображення на рахунках бухгалтерського обліку готової продукції, доходу від її реалізації та собівартості.

3. Порядок проведення інвентаризації, відображення її в первинних документах та на рахунках.

4. Порядок заповнення форм звітності та відображення готової продукції у ній.

5. Податковий облік готової продукції та формування податкових декларацій за даними бухгалтерського обліку

Отже, щоб правильно організувати роботу по обліку готової продукції потрібно ознайомитися з наведеними законодавчими та нормативними актами України, а також слідкувати за змінами, які доповнюють або скасовують окремі пункти вітчизняних нормативних актів.

1.3. Особливості діяльності підприємств деревообробної галузі та їх вплив на побудову облікового процесу

Деревообробна промисловість є однією з важливих складових економіки України та країн світу.

Деревообробна промисловість – галузь промисловості, яка об'єднує виробництва з механічного та хіміко-механічного оброблення і перероблення деревини. До її складу входять виробництва, які здійснюють первинну обробку деревини (лісопильне); вторинну обробку деревини (паркетне, фанерне, меблеве, виробництво деревинностружкових плит, будинків і деталей тощо) та хіміко-механічну переробку деревини (виробництво деревоволокнистих плит, деревних пластиків та ін.).

Вибір пріоритетів розвитку деревообробної промисловості України повинен спиратися на модель чинників ефективності промисловості країни, яка містить елементи: запаси сировини; значущість галузі у промисловому виробництві країни; прогресивність структури та конкурентоспроможність виробництва.

Деревообробна галузь має велику важливість з економічної, екологічної та соціокультурної точок зору. Основними ключовими аспектами важливості цієї галузі є:

1) Економічний внесок – деревообробна галузь є важливим сектором економіки в багатьох країнах. Вона створює робочі місця, сприяє експорту і приносить значні доходи. Виробництво деревини, меблів, паперу, пиломатеріалів і інших виробів з деревини генерує значні доходи для підприємств і країн у цілому.

2) Широке використання продукції – дерево та вироби з нього є невід'ємною частиною повсякденного життя людей. Меблі, будівельні матеріали, папір, упаковка, іграшки і багато інших продуктів виготовляються з дерева. Дерево використовується у будівництві, транспорті, меблевій галузі, технологічному обладнанні тощо.

3) Екологічний аспект – ліси, звідки отримується деревина для деревообробної галузі, є важливими для збереження біорізноманітності і поглинання вуглецю. Управління лісами і деревинними запасами має величезне значення для збереження природних ресурсів та внеску у боротьбу зі зміною клімату.

4) Робочі місця – деревообробна галузь забезпечує робочі місця для мільйонів людей у всьому світі, включаючи лісорубів, столярів, виробників меблів, переробних заводів тощо. Вона сприяє розвитку регіональних спільнот і допомагає зменшувати безробіття.

5) Інновації та дослідження – деревообробна галузь включає в себе інновації в області матеріалознавства та технологій, такі як розробка нових видів деревини, обробних методів, які підвищують продуктивність та знижують вплив на навколишнє середовище.

6) Соціокультурне значення – дерева та ліси мають велике соціокультурне значення для багатьох суспільств. Вони можуть бути частиною традицій, релігійних обрядів та місць відпочинку, сприяючи врегулюванню стресу та загальному благополуччю.

Загалом, деревообробна галузь важлива з точки зору сталого розвитку, збереження природних ресурсів і задоволення потреб суспільства у різних продуктах та послугах, вироблених з деревини.

Однією з особливостей деревообробної галузі України є поєднання різноманітних факторів, які впливають на її розвиток і специфіку. В нашій країні є величезне різноманіття видів дерев та деревини, що вирощуються в різних регіонах. Це включає в себе букові, соснові, дубові та інші види, кожен з яких має свої особливості та можливості в деревообробній галузі.

Ліси займають понад 15 % площі України (а в деяких областях взагалі від 30 % до 50 % територій). Це створює значний потенціал для виробництва деревини та лісопродукції, що, в свою чергу, дозволяє нашій державі мати значну частку у світовому виробництві деревини та її продуктів.

В країні проводяться активні дії щодо відновлення лісів. Важливою особливістю цього напряму діяльності є стале зростання дерев, яке сприяє збереженню лісових ресурсів на майбутнє. Збереження лісів і їх стале використання мають важливий екологічний вимір. Ліси України сприяють збереженню біорізноманітності, поглинанню вуглецю та охороні природних ресурсів.

Наша держава має розвинуту лісопереробну промисловість, включаючи виробництво деревини, меблів, паперу, пиломатеріалів і інших виробів з деревини. Україна є важливим гравцем на міжнародному ринку деревини та лісопродукції. Експорт деревини та лісових товарів грає важливу роль у зовнішній торгівлі країни.

З початком бойових дій на території України значні втрати понесли деревообробні підприємства Харківської, Сумської, Чернігівської, Миколаївської, Житомирської та Київської областей. Знищення основних засобів, втрата клієнтів, кадровий голод, проблеми з доступом до сировини – це лише частина тих великих проблем з якими зіштовхнулися суб'єкти господарювання даної галузі.

Для відновлення діяльності підприємствам деревообробної галузі необхідно значні витрати ресурсів та часу, що створює значні ризики до суттєвих скорочень обсягів діяльності та втрати вже завойованих ринків Європи та світу.

Деревообробні підприємства працюють у тісній співпраці із підприємствами лісової галузі України, оскільки саме від них отримують всю сировину із якої здійснюється виготовлення готової продукції. Від того наскільки ефективно і ритмічно працюють лісогосподарські підприємства, в значній мірі, залежить і ефективність діяльності деревообробної галузі. Негативні тенденції та зміни в господарській діяльності вітчизняних лісгоспів призводять і до негативних показників результатів роботи суб'єктів господарювання даної галузі [23, 24].

Важливим моментом організації обліку у деревообробній галузі є контроль за деревною сировиною від моменту її утворення у лісовому господарстві до моменту її доставки на переробне підприємство і відправки її у виробництво.

Я. Ткаль та О. Бурякова вказують, що «необхідність посилення боротьби з незаконною вирубкою деревини та достовірного обліку обігу лісопродукції вимагає впровадження двох систем контролю за переміщенням продукції. Зокрема це видача обов'язкового сертифіката походження на основі документів про закупівлю деревини, що перешкоджає експорту незаконної деревини в круглому або переробленому вигляді. Друга система контролю здійснюється шляхом введення електронного обліку деревини, забезпечуючи ідентифікацію місць заготівлі деревини, передачу та контроль інформації про характеристики деревини перед реалізацією покупцю. Видача сертифікатів походження законодавчо регламентується. Два нормативно-правових акти визначають порядок видачі сертифікатів. Зміст сертифіката полягає у підтвердженні законності придбання деревини та пиломатеріалів. Це обов'язковий документ для експорту деревини усіма суб'єктами господарювання та видається експортеру для пред'явлення на митниці. Для

отримання сертифіката необхідно надати копію лісорубних квитків (для постійного користувача лісу) та оригінал товарно-транспортних накладних (для інших економічних операторів)» [25].

Однією із нових процедур, що використовуються у цьому процесі, є застосування електронного обліку деревини.

Т.М. Сторожук та Н.С. Дружинська у своєму дослідженні зазначають, що «Процес електронного обліку деревини значно зменшив кількість застосовуваних документів та спростив і прискорив виконання таких облікових робіт. В момент заготівлі вся деревина оснащується чипами зі штрих-кодом, до якого прикріплюється інформація про породу, сорт, діаметр, довжину колоди і ділянку лісу, де деревину заготовили, та заноситься в кишеньковий персональний комп'ютер (КПК). Коли йде відпуск лісопродукції, чипи скануються, інформація автоматично потрапляє в базу даних лісгоспу. За допомогою портативного принтера водію лісовоза або вантажного автомобіля роздруковується товарно-транспортна накладна, яка необхідна для переміщення лісопродукції. Далі рух цієї деревини можна з легкістю простежити в єдиній базі, яка формується в Держлісагентстві. Такий механізм покликаний зменшити кількість нелегальних рубок через неможливість збуту незаконно заготовленої деревини, яка останніми роками активізувалася у зв'язку з погіршенням економічного становища в державі та низьким рівнем зайнятості населення» [26].

Вивчаючи питання обліку готової продукції лісівництва Н.Г. Здирко та Л.М. Дриманова виділяють наступні основні проблеми, що виникають в ході даного процесу:

- «недосконалість підходів до організації бухгалтерського обліку операцій з лісовими ресурсами та продукцією лісівництва. Діюча методика обліку вказаних операцій не дозволяє здійснити достовірну оцінку структури ресурсів підприємства, його ліквідності та платоспроможності відсутності науково обґрунтованого підходу до організації з лісокористування;

- недотримання основних норм НП(С)БО 30 "Біологічні активи" у питаннях методики методиці обліку операцій з лісовими ресурсами та продукцією лісівництва. Недосконалість положень облікової політики призводить до зниження якості та повноти облікової інформації, що є також однією з причин невідповідності існуючої методики обліку лісових ресурсів стандартам бухгалтерського обліку;

- фінансова звітність не забезпечує інформацією користувачів про операції з лісовими ресурсами та продукцією лісівництва, оскільки у звітності такі операції відображаються згруповано в складі оборотних запасів, зокрема у статті «Незавершене виробництво» [27].

Для вирішення даної проблеми, окрім більш ширшого впровадження електронного обліку лісопродукції, вони пропонують внести зміни до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» [28] щодо регламентації визнання та обліку готової продукції лісівництва. Пропонується обліковувати дерева, що ще перебувають у процесі росту, за дебетом рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи», а зрізані дерева на рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва».

Діяльність підприємств деревопереробної галузі має свої особливості, які впливають на побудову обліку на таких підприємствах. Основні особливості цієї галузі включають наступне:

- різноманітність продукції – підприємства деревообробної галузі можуть виробляти різні види продукції, такі як дерев'яні дошки, меблі, двері, підлогове покриття, вироби з масиву та фанери тощо. Ця різноманітність вимагає складного обліку і контролю за всіма видами продукції;

- сезонність – в деревообробній галузі може бути сезонний попит на деякі види продукції, наприклад, сезон для продажу новорічних ялинок. Це впливає на планування виробництва, управління запасами та фінансовий облік;

- великі витрати на сировину – підприємства деревообробної галузі зазвичай мають великі витрати на сировину. Так як деревина є основною

складовою їх продукції. Правильний облік сировини та витрат на її обробку є важливим для забезпечення прибутковості підприємства;

- операції з великими об'ємами сировини та готової продукції – підприємства цієї галузі можуть мати значний обсяг сировини та готової продукції, що потребує ефективного управління вантажопотоками та складами. Це вимагає точного обліку і контролю за запасами підприємства;

- вимоги до якості – деревообробні підприємства зазвичай виробляють продукцію, яка підлягає високим стандартам якості. Це вимагатиме більше деталізованого процесу організації обліку якості сировини та готової продукції;

- велика конкуренція – деревообробна галузь працює із сильною внутрішньою конкуренцією, що вимагає ефективного управління витратами та цінами на продукцію.

З урахуванням цих особливостей, побудова системи обліку на підприємствах деревообробної галузі повинна включати ефективний контроль за витратами, запасами, якістю продукції, виробництвом, продажами та фінансовим управлінням. Важливим елементом такої системи буде ведення обліку сировини та продукції з урахуванням екологічних аспектів та вимог стосовно відповідальності перед навколишнім середовищем [29].

Оцінюючи зміну впливу особливостей діяльності деревопереробної галузі на організацію облікового процесу на підприємстві з початком активної фази війни, Л.І. Сахарнацька та Р.А. Кочут зазначають, що тепер суб'єктам господарювання в даній сфері необхідно буде вирішувати ряд нових завдань, які стали обов'язковими в цей час:

- 1) «Забезпечення безпеки: важливо, щоб підприємства приділяли належну увагу безпеці своїх співробітників, особливо в умовах конфлікту. Розроблення та впровадження планів евакуації, системи тривоги та заходів безпеки можуть допомогти забезпечити захист працівників і майна.

- 2) Запаси сировини: підприємства мають забезпечувати наявність достатніх запасів сировини, такої як деревина. У воєнний період може бути

обмежений доступ до лісів або обмеження в лісозаготівельних операціях. Розроблення стратегій забезпечення запасів і диверсифікація джерел постачання може бути корисною.

3) Пошук альтернативних ринків: з урахуванням можливих змін на ринках підприємства повинні досліджувати можливості пошуку альтернативних ринків для своєї продукції. Це може включати пошук нових клієнтів, розвиток експортних можливостей або зорієнтованість на внутрішній ринок.

4) Реконфігурація виробництва: в умовах воєнного стану підприємствам може знадобитися перепрофілювання виробництва. Наприклад, вони можуть змінити асортимент продукції чи переключитися на виробництво товарів, необхідних для військових потреб або для потреб військової промисловості.

5) Збереження ефективності та мобільності: підприємства повинні працювати над підтриманням ефективності виробничих процесів і забезпеченням мобільності. Це може означати розгляд використання нових технологій, вдосконалення логістичних процесів і збільшення гнучкості виробництва» [30].

Деякі положення щодо особливостей організації обліку готової продукції деревообробних підприємств розглянуто у дисертаційних дослідженнях Н.С. Дружинської [31], А.С. Макаренко [32], М.М. Марків [33] та Н.Є. Стецюк [34].

Воєнний стан та активні бойові дії на території України вимагають від підприємств деревообробної галузі активно адаптуватись до нових складних умов діяльності. У більшості випадків кожен суб'єкт господарювання повинен шукати свій особистий індивідуальний шлях подальшого розвитку в даний час. Ідентичними для всіх можуть бути лише загальні рекомендації як то пошук нових ринків збуту готової продукції та постачальників, оптимізація витрат, продаж необоротних активів, що не задіяні чи малозадіяні у господарській діяльності тощо. Воєнний стан вимагає від суб'єктів господарювання, з однієї сторони, гнучкості та адаптивності, з іншої – швидкого підлаштування під потреби країни в такий складний час.

Висновки до розділу 1

На основі вище зазначеного можна зробити наступні висновки:

1. Дослідивши економічну сутність поняття «готова продукція» ми запропонували своє трактування – це «уречевлений результат виробництва у матеріальній формі, який може бути реалізований покупцям та замовникам без будь-якого подальшого допрацювання чи доробки». На нашу думку, готовою продукцією не можна називати роботи та послуги, оскільки вони не мають матеріального виміру.

2. Основними нормативними актами, що регулюють визнання, оцінку, облік та списання готової продукції є НП(С)БО 9 «Запаси» та Інструкція про застосування Плану рахунків обліку. Що стосується вимог податкового законодавства, щодо організації обліку готової продукції, то їхні норми є ідентичними до чинних положень з бухгалтерського обліку.

3. Особливостями діяльності деревообробних підприємств, що мають значний вплив на побудову процесу організації обліку, є великі витрати на сировину, сезонність, жорсткі вимоги до якості готової продукції та інше. З початком воєнного стану на території України до них додалися ще безпека виробництва, збільшення обсягів запасів сировини, орієнтація на потреби військових чи загальнодержавні потреби.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ДЕРЕВООБРОБНІЙ ГАЛУЗІ

2.1. Тенденції діяльності деревообробних підприємств в сучасних умовах господарювання

Деревообробна галузь України грає надзвичайно важливу роль у національній економіці. Вона здійснює свою діяльність на основі лісової сировини – такого специфічного ресурсу, виробництво якого здійснюється майже повністю лише державними лісовими господарствами. Продаж такої сировини також відбувається винятково через відкриті аукціони. Таким чином контролювати ситуацію з вирубкою лісів в Україні та уникнути незаконної вирубки лісів.

Одним із головних показників діяльності підприємств лісового сектору економіки є щорічні обсяги заготівлі деревини (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1. – Обсяги заготівлі деревини в Україні в 2010-2022 рр., млн. м.куб.

Рік	Обсяг заготовленої деревини
1	2
2022	15,93
2021	17,65
2020	17,83
2019	20,87
2018	22,53
2017	21,92
2016	22,61
2015	21,92
2014	20,67
2013	20,34
2012	19,76
2011	19,75
2010	18,06

Джерело: [35].

Пік обсягів заготівлі деревини припав на 2015-2018 роки, до того часу він мав постійну тенденцію до зростання. Однак, після прийняття рішення щодо

заборони експорту необробленої деревини обсяги заготівлі почали спадати, оскільки внутрішні переробники та виробники не могли переробляти такі обсяги заготовленої деревини. У 2022 році показник досягнув мінімального обсягу за досліджуваний період.

Оцінюючи розвиток вітчизняної лісопереробної галузі варто проаналізувати обсяги виробництва готової продукції підприємства даної сфери за попередні роки. На рисунку 2.1 наведено динаміку обсягів виробництва вітчизняних лісопереробних суб'єктів господарювання за 2013-2021 роки.

Обсяг виробленої продукції лісопереробної галузі, млрд. грн.

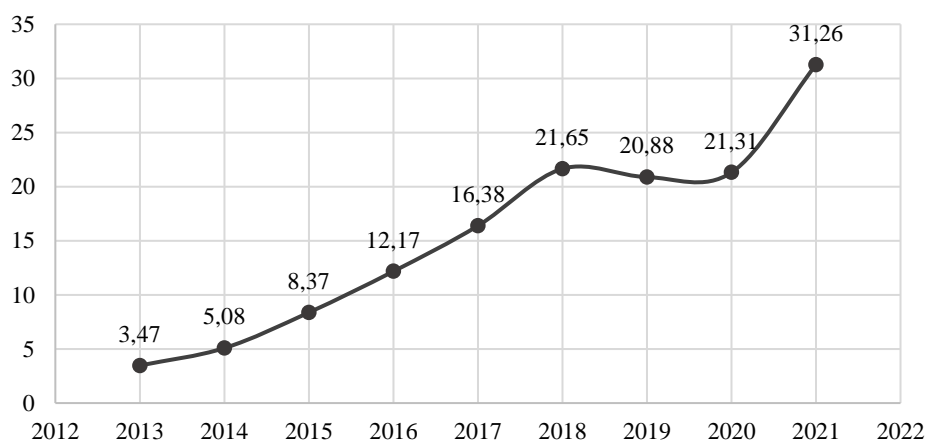


Рисунок 2.1 Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктами господарювання лісопереробної галузі України у 2013-2021 роках, млрд. грн.

Джерело: [35].

Наведені дані свідчать про постійне зростання обсягів виробництва підприємствами лісопереробної галузі. За досліджуваний період вартість вироблених товарів, робіт, послуг зростає майже в 10 разів у гривневому еквіваленті. Навіть якщо врахувати темпи інфляції національної валюти, то показники виробленої продукції з дерева зростають суттєвими темпами.

Крім аналізу виробництва важливим елементом роботи підприємства є аналіз залишку готової продукції на підприємствах лісової галузі у 2012-2022 роках, такі дані подані в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2. –Зміна запасів товарів за видами економічної діяльності у
2012-2022 роках, тис.грн

	Зміна запасів товарів усього	Зміна запасів незавершеного виробництва	Зміна запасів готової продукції	Зміна запасів товарів для перепродажу
2012	92882,3	49244,3	23515,4	-487,0
2013	30879,4	8608,6	7147,3	2146,6
2014	130409,3	7902,3	42381,6	5146,4
2015	487089,5	103788,1	126569,1	19456,4
2016	386790,7	51997,2	105836,4	-1088,3
2017	853439,6	277975,5	221002,8	13983,5
2018	754465,9	124759,5	352229,5	48063,8
2019	-80011,2	-44906,7	-54257,1	-45882,8
2020	-9303,1	-53718,9	8782,4	-5454,4
2021	1293945,6	309397,9	397772,0	-1784,9
2022	527258,6	30532,9	40685,4	36073,9

Джерело: [35].

В таблиці 2.2. наведені дані, які свідчать, що протягом даного періоду залишки готової продукції як збільшуються, так і можуть зменшуватися. За 2019-2021 роки залишки суттєво збільшуються, лише у 2022 році вони скорочуються на 357086,60 тис. грн., що свідчать про зростання обсягів реалізації.

Аналізуючи виробництво лісової продукції, необхідно дослідити показник реалізації цієї продукції за досліджуваний період. У таблиці 2.3 наведено обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності 16.10 «Лісопилне та стругальне виробництво» у 2010-2022 роках.

Таблиця 2.3. – Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності 16.10 «Лісопилне та стругальне виробництво» у 2010-2022 роках, млрд. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)
2010	2,86

2011	2,94
2012	3,48
2013	3,65
2014	5,30
2015	9,41
2016	12,82
2017	16,91
2018	22,01
2019	20,55
2020	22,17
2021	31,30
2022	22,54

Джерело: [35].

Протягом 2010-2021 років реалізація лісової продукції активно зростає, і досягає свого найбільшого значення у 2021 році, а в 2022 році її розмір спадає на 38,86%. Значний підйом у період 2015-2021 років був зумовлений введеною заборонаю на законодавчому рівні на експорт необробленої деревини. Це призвело до значного зростання попиту на послуги та продукцію деревопереробних підприємств, а також до часткового падіння обсягів заготівлі лісосировини в країні. Суттєве падіння обсягів у 2022 році пов'язано зі складною економічною ситуацією в Україні, що зумовлена введенням в країні воєнного стану.

Крім аналізу темпів зростання реалізації готової продукції, і як наслідок зростання доходу від її продажу, необхідно проаналізувати додану вартість за витратами виробництва суб'єктами господарювання лісопереробної галузі України у 2013-2020 роках, яка наведена на рисунку 2.2.

Дані, наведені на рисунку 2.2 показують, що зростання обсягів виробленої продукції зумовлює зростання супутніх витрат. Лише у 2020 році спостерігається незначне скорочення таких витрат.

Додана вартість за витратами виробництва
лісопереробної галузі, млрд. грн.

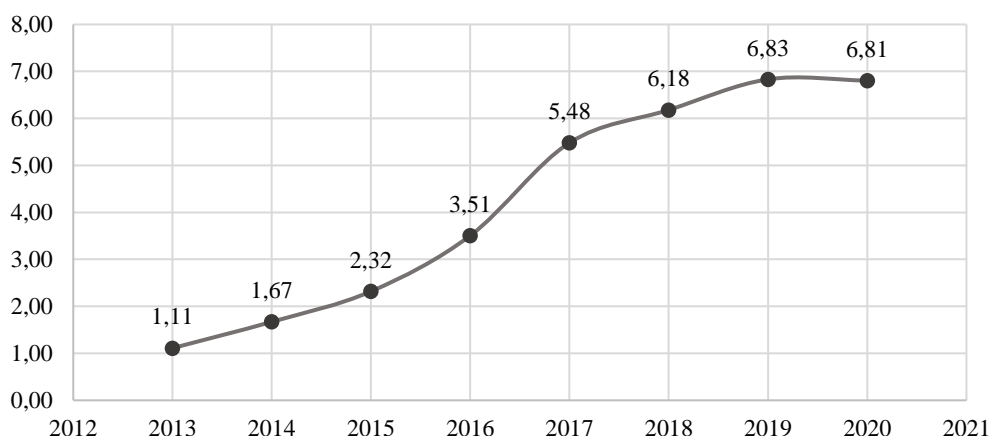


Рисунок 2.2 Додана вартість за витратами виробництва суб'єктів господарювання лісопереробної галузі України у 2013-2020 роках, млрд. грн.

Джерело: [35].

Важливість галузі в національному господарстві також знаходить своє відображення і через оцінку кількості працюючих, що зайняті у діяльності суб'єктів господарювання такого сектору економіки. В таблиці 2.4 подано показники чисельності зайнятих на підприємствах лісопильного та стругального виробництва (КВЕД 16.10).

Таблиця 2.4. – Кількість зайнятих працівників на лісопильних та стругальних виробництвах у 2014-2021 роках, чол.

Рік	Кількість зайнятих працівників
2021	19230
2020	19215
2019	18363
2018	20077
2017	18254
2016	15622
2015	13426
2014	11716

Джерело: [35].

За період 2014-2021 років чисельність зайнятих в даній сфері діяльності зросла на 64 %, що свідчить про значні темпи розвитку даного напрямку. Однак, якщо порівняти кількість працівників лісопереробної галузі із загальною кількістю зайнятих в економіці України (приблизно 10 мільйонів робочих місць), то ця частка буде доволі незначною.

Зростання високими темпами чисельності працюючих, призводить до збільшення витрат на персонал, що включає не лише основну заробітну плату, а й супутні витрати, такі як лікарняні, відпускні та різні види матеріальних допомог.

На рисунку 2.3. наведені витрати на персонал суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності 16.10 «Лісопильне та стругальне виробництво» у 2013-2022 роках.

Витрати на персонал підприємств лісової галузі,
тис.грн

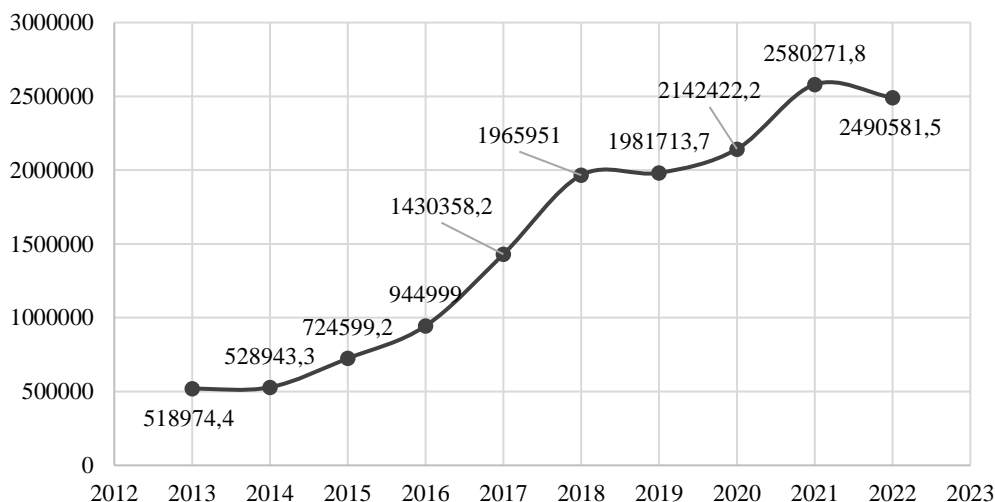


Рисунок 2.3 Витрати на персонал суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності 16.10 «Лісопильне та стругальне виробництво» у 2013-2022 роках, тис. грн.

Джерело: [35].

Враховуючи тенденцію до збільшення кількості найманих працівників за досліджуваний період, дозволяє впевнено сказати і про збільшення витрат на персонал, що видно з графіка на рисунку 2.3. Лише скорочення витрат

відбувається у 2022 році у порівнянні з 2021 роком на 89 690,3 тис.грн., що в процентному співвідношенні становить 3,6%.

Досліджуючи діяльність лісової галузі, важливим статистичним показником є кількість діючих суб'єктів господарювання.

Кількість діючих суб'єктів господарювання лісопильних та стругальних виробництвах з розподілом за обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) у 2020-2022 роках, наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. – Кількість діючих суб'єктів господарювання лісопильного та стругального виробництва з розподілом за обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) у 2020-2022 роках

Роки	суб'єкти підприємництва з обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) до 1 млн. євро, одиниць	суб'єкти підприємництва з обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) від 1 до 2 млн. євро, одиниць	суб'єкти підприємництва з обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) від 2 до 5 млн. євро, одиниць
2020	7561	50	30
2021	6682	83	40
2022	5875	75	41

Джерело: [35].

Загалом кількість підприємств лісової галузі з обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) до 1 млн. євро з 2020 року по 2022 рік має тенденцію до скорочення, а саме зменшилось на 879 одиниць у 2021 році у порівнянні з 2020 роком та 807 одиниць у 2022 році у порівнянні з попереднім роком. Суб'єкти підприємництва з обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) від 1 до 2 млн. євро у 2021 році збільшується на 33 одиниці в порівнянні з 2020 роком та у 2022 році скорочується на 8 одиниць у порівнянні з 2021 роком. Лише підприємства з обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) від 2 до 5 млн. євро, тобто великі за обсягом реалізації, протягом досліджуваного періоду зростає на 11 одиниць.

Дуже важливим показником діяльності є рентабельність, яка показує співвідношення прибутку і витрат. Чим вищий цей показник тим краще для суб'єкта господарювання.

Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств за видом економічної діяльності 16.10 «лісопильне та стругальне виробництво» подано на рисунку 2.4.

Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств лісової галузі за 2010-2022 роки, відсотків

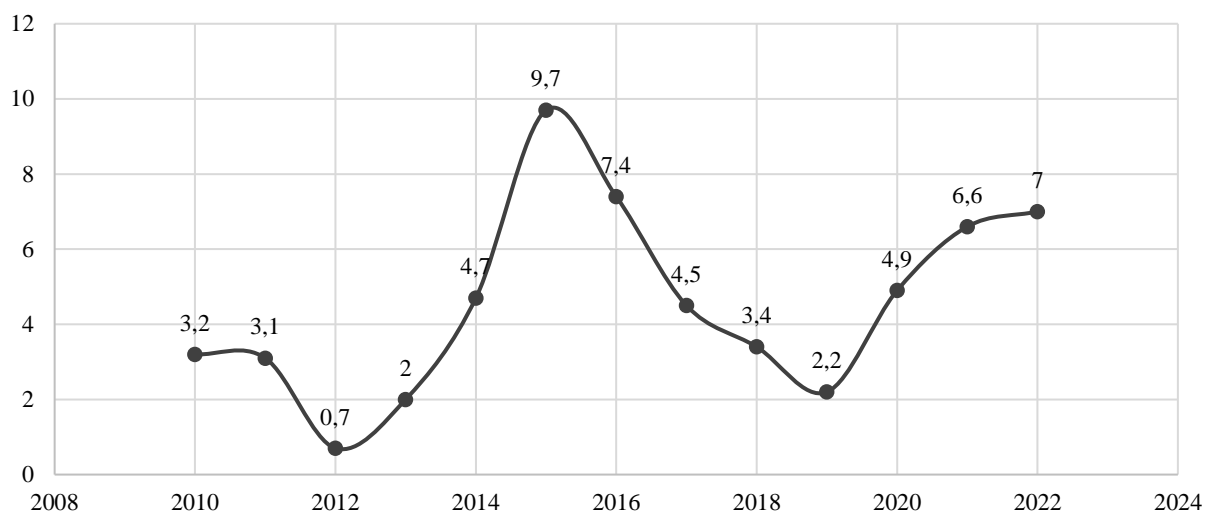


Рисунок 2.4 Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств за видом економічної діяльності 16.10 «Лісопильне та стругальне виробництво»

Джерело: [35].

Як видно з рисунку 2.4 рентабельність підприємств лісової галузі найбільшого значення досягає у 2015 році, а найнищого у 2012 році. Досягнувши максимального значення рентабельність з 2016 року по 2019 рік стрімко падає, а вже з 2020 року починає зростати і в 2022 році досягає значення рівного 7 відсотків, що на 2,7 відсотка менше у порівнянні з 2015 роком.

Підбиваючи підсумки, необхідно відмітити, що підприємства лісової галузі протягом останнього десятиріччя активно розвиваються. В Додатку Б наведено кількість діючих підприємств за видом економічної діяльності 16.10 «лісопильне та стругальне виробництво» за 2014–2021 роки у розрізі областей України. Загалом протягом даних років кількість підприємств активно зростає, тобто протягом 2014-2021 років підприємств лісової галузі збільшилось на 331

одиниці, хоча були роки в яких кількість суб'єктів господарювання зменшувались, це 2016 та 2020 роки. У Івано - Франківській області у 2014 році було зосереджено найбільша кількість фірм лісового та стругального виробництва, про те у 2021 році ситуація змінилась, і областю яка має найбільшу сукупність підприємств даної галузі стала Житомирська область. На розміщення суб'єктів господарювання дуже сильно впливає наявність сировини, необхідної для даного виду діяльності.

2.2. Порядок організації облікового процесу в підприємствах деревообробної галузі

Для здійснення дослідження нами було обрано Товариство з обмеженою відповідальністю «ВЕРБА-ВВ» було засноване 29 травня 2014 року рішенням установчих зборів учасників. Засновником товариства є Полячук Тетяна Миколаївна, яка володіє 100 % статутного капіталу підприємства, що становить 44 710 000 грн.

Згідно статуту товариство самостійно визначає напрями свого розвитку, формує виробничий та інші перспективні та оперативні плани, програми розвитку та реконструкції і через органи управління товариства забезпечує їх виконання.

Основними видами продукції, яка виготовляється у ТОВ «ВЕРБА-ВВ» є:

- піддон дерев'яний EPAL 1200*800;
- паливні гранули (пелети) Ф;
- деревне вугілля FSC 100 %;
- пиломатеріал обрізний 1-3 сорт (сосна);
- пиломатеріал обрізний 1-3 сорт (сосна) FSC 100 %;
- піддон дерев'яний 1200*1000;
- піддон дерев'яний 1200*900;
- піддон дерев'яний 1200*800;

Виготовлена підприємством продукція реалізується як на території України так і за її межами (Італія, Німеччина, Словаччина, Словенія, Польща, Болгарія, Великобританія). Експорт продукції становить близько 97 % від загального обсягу реалізації.

Для виготовлення продукції підприємство здійснює закупівлю сировини та матеріалів, напівфабрикатів, паливно-мастильних матеріалів, запчастин, будівельних матеріалів, енергоносіїв.

Ефективна організація обліку на підприємстві є критично важливою для його успішної діяльності та стабільності. Основними ключовими моментами, що підтверджують важливість цього процесу є:

1) дотримання законодавства – в Україні встановлені нормативні вимоги щодо обліку та звітності, які підприємство зобов'язано виконувати. Недотримання таких вимог призводить до серйозних штрафів або інших правових проблем;

2) планування та прийняття рішень – облік надає інформацію про фінансовий стан підприємства, яка допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо управління фінансами, інвестицій, розширення бізнесу тощо;

3) контроль та моніторинг – ефективний облік дозволяє вчасно виявляти проблеми та ризики в фінансовому стані підприємства і приймати заходи для їх вирішення;

4) фінансова звітність – облік формує основу для складання фінансової звітності, яка необхідна для інвесторів, кредиторів, акціонерів та інших стейкхолдерів для оцінки фінансового стану підприємства;

5) оптимізація податкових зобов'язань – ефективна організація обліку дозволяє знаходити способи оптимізації податкового навантаження і зменшення сум платежів податків;

6) забезпечення фінансової стійкості – слідкування за обліком допомагає уникнути фінансових криз і зберегти стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності;

7) внутрішній контроль – облік також є частиною внутрішнього контролю підприємства, який допомагає запобігати шахрайству, втраті активів та іншим ризикам;

8) створення інвестиційної привабливості – для залучення інвестицій підприємство повинно мати надійну систему обліку, що дозволить інвесторам вірити в його фінансовий потенціал;

9) спрощення аудиту – якщо підприємство має чітко організований облік, то аудиторам буде легше проводити аудит та підтверджувати достовірність фінансової звітності суб'єкта господарювання;

10) підтримка стратегічного розвитку – облік надає інформацію необхідну для формулювання та вдосконалення стратегії розвитку підприємства.

Загалом, ефективна організація обліку, не лише допомагає підприємству виконувати законодавчі вимоги, але і грає ключову роль у його фінансовому успіху, стійкості та розвитку.

На ТОВ «ВЕРБА-ВВ» завдання з ведення бухгалтерського обліку покладено на відповідний підрозділ – бухгалтерію підприємства. Очолює цей підрозділ – головний бухгалтер. Така форма організації обліку є централізованою. Зазначена форма передбачає утворення та функціонування єдиного облікового центру.

У обліковому процесі на підприємстві задіяні ще 6 працівників. Загальний перелік працівників облікової служби та обов'язків, що на них покладено подано в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6. – Перелік працівників облікової служби ТОВ «ВЕРБА-ВВ»

Посада та обов'язки	Перелік рахунків, які веде	Перелік документів, які складає	Перелік документів, які опрацьовує	Перелік форм
---------------------	----------------------------	---------------------------------	------------------------------------	--------------

				звітності, що складає
Бухгалтер по придбанню лісосировини та доставці власним транспортом	201, 631, 203	ТТН, акти списання палива, шляхові листи	Акти звірки з лісгоспами, накладні на придбання лісоматеріалів	-
Бухгалтер по придбанню сировини (доски) та роботі з давальницькою сировиною	201, 631, 206	ТТН, акти списання палива, шляхові листи	Акти звірки з постачальниками та підрядниками, накладні на придбання доски, акти передачі та повернення давальницької сировини	-
Бухгалтер по оплаті праці	661, 651, 6415, 642	Нарахування заробітної плати, нарахування відпускних та лікарняних	Заяви на ПСП, листки тимчасової непрацездатності	Об'єднана звітність
Бухгалтер по реалізації	361, 362, 301, 372, 311	Видаткові накладні, акти виконаних робіт, авансові звіти, ВКО, ПКО, платіжні доручення	Заявки від менеджерів по продажах, банківська виписка	-
Бухгалтер по виробництву	23, 26	Звіти виробництва	Акти переміщення запасів	Звіти по цінах реалізації
Бухгалтер по необоротних активах	10, 13, 15	Акти вводу в експлуатацію, відомість нарахування амортизації, акти списання	Накладні на придбання, ТТН, договори	Звіт 20-ОПП
Головний бухгалтер	6411, 6412, 643, 644, 981, 7 і 9 класи, 441	Податкові накладні, бухгалтерські довідки	Податкові накладні, документи від контролюючих органів	Декларація з ПДВ, декларація з податку на прибуток, фінансова звітність

Джерело: сформовано на основі даних підприємства.

Для всіх бухгалтерів на підприємстві розроблені посадові інструкції. Але їх суттєвим недоліком є відсутність інформації про права та відповідальність

бухгалтера. Для забезпечення відповідальності за несвоєчасне складання первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних ці розділи необхідно обов'язково включити до посадової інструкції.

Важливим аспектом роботи облікової служби на підприємстві є «Наказ про облікову політику», в якому відображається специфіка обліку підприємства. В ньому зазначається форма організації бухгалтерського обліку, а також основні аспекти обліку: порядок документообігу, метод списання запасів, який впливає на собівартість продукції, а також метод нарахування амортизації та інше.

Суттєвим чинником у процесі організації бухгалтерського обліку та контролю є врахування особливостей суб'єкта господарювання. Багатоспекторність видів діяльності суб'єктів господарювання зумовлює формулювання різноманітних вимог щодо системи бухгалтерського обліку в галузевому контексті.

Для первинного обліку готової продукції на ТОВ «ВЕРБА-ВВ» використовується документ «Звіт за зміну». У ньому зазначається вид виготовленої готової продукції, її кількість та якість (наприклад, дошки можуть бути різних класів якості від 1, найвищого, до 4, найнижчого), витрати сировини (лісоматеріалів), планова вартість такої продукції, склад (місце зберігання) куди вона переміщується та відповідальна особа, яка бере цю готову продукцію на зберігання. Цей документ передається в бухгалтерію бухгалтеру по виробництву, який вносить зазначену інформацію в систему електронного обліку.

Досліджуване підприємство для виготовлення готової продукції також залучає місцевих підприємців, що мають відповідне обладнання, на умовах роботи з давальницькою сировиною. З кожним таким підприємцем укладається договір на переробку давальницької сировини, у якому зазначається: норми витрат сировини на одиницю готової продукції, строки повернення готової продукції та залишків сировини після виробництва.

Передачу сировини переробнику оформлюють видатковою накладною та товарно-транспортною накладною. Повернення готової продукції – звіт про використання матеріалу і акт приймання-передачі продуктів переробки давальницької сировини із зазначенням кількості та якості продукції, що передається замовнику.

При реалізації готової продукції виписується одночасно два документи: видаткова накладна та товарно-транспортна накладна. Їх формуванням займається бухгалтер по реалізації. Для того щоб бухгалтер по реалізації зробив зазначені документи менеджер зі збуту передає в бухгалтерію відповідний документ у якому зазначено: покупця, всі його необхідні реквізити, вид готової продукції, що реалізується, обсяг реалізації, вартість за одиницю готової продукції, суму ПДВ, загальну вартість продажу, дату реалізації. Таким документом у ТОВ «ВЕРБА-ВВ» є договір з покупцем на постачання готової продукції. До такого договору може бути складена специфікація з зазначенням дат та обсягів необхідних поставок, якщо покупець робить велике замовлення і його виконання розтягується в часі.

У видатковій накладній зазначається вся ця інформація та додатково вказуються реквізити продавця готової продукції. Документ засвідчується особистим підписом керівника підприємства та печаткою підприємства. Видаткова накладна складається у двох екземплярах і обидва екземпляри передаються покупцю. Після отримання готової продукції і перевірки відповідно її зазначеним якісним характеристикам керівник покупця ставить у видатковій накладній свій підпис та печатку свого підприємства і повертає один екземпляр даного документу продавцю.

Доставка готової продукції від ТОВ «ВЕРБА-ВВ» покупцеві відбувається вантажним автотранспортом. В такому випадку, додатково до видаткової накладної, продавець формує товарно-транспортну накладну як супроводжуючий документ на готову продукцію на час її в дорозі. Товарно-транспортна накладна створюється в трьох екземплярах: продавцю, покупцю

та перевізнику. У ній, окрім загальної інформації про вид, обсяги та вартість готової продукції, що перевозиться, зазначається:

- номер та марка вантажного автомобіля, що здійснює перевезення;
- номер та марка причепа у якому буде перевозитись вантаж;
- розміри транспортних засобів у сантиметрах;
- назва перевізника;
- прізвище, ініціали та номер водійського посвідчення водія транспортного засобу;
- місце завантаження;
- місце розвантаження;
- вага транспортного засобу без вантажу та разом із вантажем.

Згідно статті 48 «Закону України про автомобільний транспорт» товарно-транспортна накладна є одним із обов'язкових документів, що повинен мати при собі водій автотранспортного засобу, що здійснює внутрішні перевезення вантажів [36].

Як вже зазначалось раніше, ТОВ «ВЕРБА-ВВ» майже всю свою готову продукцію продає на експорт. У такому випадку, замість товарно-транспортної накладної, видається накладна CMR (Convention relative au contrat de transport international de Marchandise par Route – Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів [37]).

Транспортна накладна CMR виписується для підтвердження складання договору перевезення вантажу, який встановлює обов'язки та відповідальність відправника, перевізника та отримувача. CMR підтверджує, що у момент прийняття перевізником вантаж знаходився в належному стані і відповідав всім зазначеним у документі характеристикам.

Відповідно до Конвенції CMR складається як мінімум у трьох екземплярах та підписується відправником і перевізником: перший екземпляр у відправника, другий – супроводжує вантаж, третій – у перевізника. Також, додатково робляться примірники CMR у відповідності до кількості країн через які буде здійснюватись постачання.

Обов'язковими реквізитами СМР є найменування постачальника, отримувача та перевізника; пункт завантаження товару та пункт розвантаження товару; вид та кількість товару; маршрут транспортного засобу; дата розвантаження тощо.

Для синтетичного та аналітичного обліку бухгалтерія ТОВ «ВЕРБА-ВВ» використовує рахунок 26 «Готова продукція» з розробленими аналітичними рахунками для власних потреб:

- 261 «Пелетна гранула»;
- 262 «Дошка 1-3 сорт»;
- 263 «Дошка 4 сорт»;
- 264 «Піддони»;
- 265 «Дрова».

Основні проводки, що складають на деревообробних підприємствах при операціях з готовою продукцією подано у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7. – Основні бухгалтерські проводки, що складаються при операціях з готовою продукцією на деревообробних підприємствах

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Отримано з виробництва дошку 1-3 сорту	262	23
Частину отриманої дошки перевели у склад матеріалів з яких будуть виготовлятися піддони	201	262
Передано сировину підприємцю для виготовлення готової продукції на умовах давальницької сировини	206	201
Відображено вартість послуг по переробці давальницької сировини	23	631
Відображена сума ПДВ по даній операції	641	631
Оплачено послуги по переробці давальницької сировини	631	311
Списано на виробництво вартість переданої давальницької сировини	23	206
Відображено оприбуткування на склад готової продукції виготовленої з давальницької сировини	261	23
Списано собівартість реалізованих піддонів	901	264
Відображено заборгованість закордонного покупця	362	701
Оплата заборгованості закордонним покупцем	314	362
Оплата послуг перевізнику за доставку готової продукції	93	631
	631	311

Джерело: сформовано на основі даних підприємства.

Згідно наказу про облікову політику підприємства, бухгалтерія ТОВ «ВЕРБА-ВВ» щокварталу проводить звірку розрахунків з підприємцями, що надають послуги по виробництву готової продукції з давальницької сировини.

Результати звірки оформлюються актом звірки в якому зазначається сума заборгованості в одну чи іншу сторону станом на останнє число кварталу. Акт звірки оформлюється у двох екземплярах (один замовнику, другий – виконавцю) та підписується керівниками обох суб'єктів господарювання.

2.3. Особливості організації обліку зворотних відходів та супутньої продукції деревообробних підприємств

Відповідно до Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості супутня продукція – це продукція, що одержується одночасно з основним продуктом у єдиному технологічному процесі [38]. Супутня продукція є повноцінною продукцією відповідної якості, яка отримується під час стандартного технологічного процесу виробництва підприємства паралельно з основною продукцією.

Супутня продукція відрізняється від зворотних відходів, оскільки «зворотні відходи – це залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів, теплоносіїв та інших видів матеріальних цінностей, що утворилися у процесі виробництва продукції (робіт, послуг), які втратили повністю або частково первинні споживчі властивості початкового матеріалу (хімічні і фізичні), і тому їх використовують з підвищеними витратами (зниженням виходу продукції) або зовсім не використовують за прямим призначенням» [37].

Кожне деревообробне підприємство, аналізуючи особливості свого виробничого процесу, самостійно визначає чи утворюється у нього супутня продукція і що саме відносити до супутньої продукції. Причому перелік тих активів підприємства, що відносяться до супутньої продукції закріплюється в наказі про облікову політику підприємства як один із елементів калькуляції собівартості продукції.

Це важливо з тієї точки зору, що на різних підприємствах деревообробної галузі один і той же ресурс може визнаватись як різний тип активу чи, взагалі,

як витрати підприємства. Наприклад, обрізки деревини, можуть обліковуватись як:

1) відходи виробництва, які вимагатимуть додаткових витрат на вивезення їх з території та ліквідацію;

2) паливо, в більшості деревообробних підприємств є власні печі та котли, що використовуються для просушування деревини або вже готової продукції і обігріву робочих та адміністративних приміщень. Для таких котлів обрізки і можуть бути використані;

3) товари, обрізки деревини можуть бути продані як дрова бажаним покупцям або вони можуть піддатись термічній обробці (обпалити) та реалізуватись вже як деревне вугілля;

4) нова сировина, обрізки перебивають на дробарках внаслідок чого утворюється тирса, з якої деревообробне підприємство знову може виготовляти нову готову продукцію, наприклад, гранули пелети для опалювання.

Вартість супутньої продукції окремо не калькулюється. Відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» «виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, яка реалізується, та вартість супутньої продукції в оцінці можливого її використання, що використовується на самому підприємстві» [19].

Залежно від напрямку використання супутня продукція може оцінюватись за:

- справедливою вартістю – для продукції, що має бути реалізована (супутня продукція оцінюється виходячи з її справедливої вартості, тобто, з ціни за яку можна буде продати дану продукцію за звичайних умов на певну дату. Справедливою вартістю, в даному випадку вважатиметься ціна реалізації супутньої продукції, яка вираховуватиметься як різниця між ціною продажу та витратами на реалізацію);

- вартістю можливого використання – для продукції, що використовуватиметься самим підприємством у своєму господарському

процесі (різниця між ціною матеріалу, що може замінити дана супутня продукція, та сумою додаткових витрат отриманих у процесі підготовки такої супутньої продукції до використання).

Передачу супутньої продукції з виробництва на склад оформлюють звітом з виробництва за зміну, що складає начальник цеху. У даному документі, окрім інформації про основну готову продукцію, що передають на склад, зазначається і кількість супутньої продукції.

Ціна на супутню продукцію встановлюється спеціальною комісією, що створюється на підприємстві. До складу такої комісії входить троє (можливо і більше) працівників. До складу цих працівників доцільно щоб були включені представники бухгалтерії та інженерного персоналу цеху у якому буде виготовлятися така супутня продукція. Дана комісія проводить періодичні засідання, максимально можливим терміном між засіданнями може бути квартал, щоб проводити постійний контроль за змінами ринку. На основі аналізу динаміки змін ціни на сировину, що купується підприємством, ціни реалізації готової продукції, ціни на аналогічну супутню продукцію на ринку, дана комісія формує внутрішню ціну на таку продукцію, яку затверджує протоколом засідання комісії. В протоколі обов'язково зазначається дата з якої вступає у силу нова ціна на супутню продукцію. Керівник підприємства, на основі такого протоколу засідання комісії, складає наказ на введення в дію встановленої ціни.

Після отримання на склад супутньої продукції на деревообробних підприємствах її подальше визнання, облік та оформлення залежатиме від того, як така продукція планує далі використовуватись: товар для продажу, сировина для виробництва, напівфабрикат, паливо тощо.

Приклади бухгалтерських проводок для деревообробних підприємств по обліку супутньої продукції подано в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8. – Проводки, що складаються в деревообробних підприємствах під час роботи з супутньою продукцією

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
------------------------------	-------	--------

Отримано з виробничого цеху обрізки дерева та тирсу деревини	26	23
Частину обрізок деревини передано в цех для перебиття її на тирсу	201	26
Передано тирсу в цех гранулювання для виготовлення з неї пелетних гранул	23	201
Списано на виробництво пелет частину загальновиробничих витрат підприємства	23	91
Списано обрізки дерева, що були використані як паливо для котла	91	26
Списано собівартість обрізок дерева, що були реалізовані покупцям як дрова	901	26
Відображено дохід від реалізації обрізок деревини покупцям	361	701
Відображено зобов'язання по ПДВ при реалізації обрізок деревини покупцям	701	641
Отримано оплату від покупців	311	361

Джерело: сформовано на основі даних підприємства.

Загальновиробничі витрати в кінці звітної квартили розподіляються між рахунками 23 «Виробництво» та 901 «Собівартість реалізованої готової продукції». Розподіл загальновиробничих витрат відбувається пропорційно нормативній потужності виробничого обладнання та виробничих ліній. Обсяги потужностей затверджуються наказом керівника по підприємству на основі протоколів засідань комісії по встановленню таких обсягів. Це пов'язано з тим, що переважна більшість деревообробних підприємств купує для виробництва продукції обладнання, що вже було у вжитку, з-за кордону. Тому, для такого обладнання не можливо застосовувати обсяги продуктивності, що зазначені у їх технологічних паспортах, а лише встановлювати на основі оцінки їх фактичної продуктивності.

При продажі супутньої продукції документи на дану господарську операцію оформлює бухгалтер по реалізації. Складаються стандартні видаткова накладна та товарно-транспортна накладна на транспортний засіб, що буде доставляти продукцію до покупця.

Якщо залишки деревини списують як паливо для котлів підприємства, то оформленням цієї господарської операції займається бухгалтер по сировині. Обрізки деревини списуються актом на списання, який складається один раз в

кінці місяця і вся вартість таких запасів переноситься на рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» звідки розподіляється відповідно до норм розподілу встановлених на підприємстві.

У випадку відправлення залишків деревини на додаткову переробку і виготовлення з неї тирси, з якої згодом буде виготовлена основна готова продукція підприємства (гранули пелети), випуску первинних документів та введення їх в електронну систему обліку також буде здійснювати бухгалтер по сировині.

Узагальнюючи вище наведену інформацію про процеси виготовлення, визнання, оцінки, обліку, використання та реалізації супутньої продукції на деревообробних підприємствах слід відмітити загальну складність організації даної ділянки обліку. В залежності від того чим далі буде визнана супутня продукція (витратами, паливом, новою сировиною, готовою продукцією і т.д.) залежатиме і хто з працівників бухгалтерії буде контролювати та оформлювати дані господарські операції, і як саме (якими первинними документами) це буде зроблено.

Висновки до розділу 2

На основі вище наведеної інформації можна зробити наступні висновки:

1. Деревообробна галузь мала постійну позитивну тенденцію до розвитку щодо загальних обсягів діяльності, однак, із початком бойових дій в Україні в 2022 році ці показники суттєво зменшились. Кількість працюючих у галузі також має тенденцію до зростання і залишилась стабільною не дивлячись на воєнний стан. Однак, у загальнонаціональній економіці, кількість працівників деревообробної галузі становить все ще незначну частку.

2. Деревопереробні підприємства мають дуже широкий спектр готової продукції. Навіть один і той самий тип продукції може різнитись за якістю і мати ще декілька підтипів (наприклад, дошка сортується по якості від 1 до 4

сорту), що вимагає організацію чіткого обліку даного напрямку та якісного внутрішнього контролю. Готова продукція обліковується на синтетичному рахунку 26 «Готова продукція» до якого, на кожному суб'єкті господарювання даної галузі, відкривають додатково аналітичні рахунки у розрізі товарів, що виготовляє деревообробне підприємство. Основними первинними документами, що використовуються при реалізації готової продукції, є видаткова накладна та товарно-транспортна накладна.

3. Важливу роль у підвищенні ефективності діяльності деревообробних підприємств грає якісна організація обліку супутньої продукції у таких суб'єктах господарювання. В наказі про облікову політику підприємства має бути детально описано, що з отриманих в процесі виготовлення готової продукції не основних активів має відноситись до витрат підприємства, до палива, до готової продукції, до сировини тощо.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЕВОБРОБНОЇ ГАЛУЗІ

Організація облікового процесу в деревообробних підприємствах є надзвичайно складним та важливим процесом. Від оптимальності її функціонування залежить загальна ефективність діяльності суб'єкта господарювання та розмір отриманого прибутку – тобто, те заради чого і створювався бізнес.

Особливості діяльності даної галузі мають значний вплив на організацію побудови обліку. У даному процесі основними проблемами та викликами, з якими доводиться зіштовхуватись керівництву підприємства та обліковим апаратом, є наступні:

- багато процесів у деревообробній галузі залежить від сезонності та наявності сировини (деревини), облік повинен враховувати дані фактори, щоб запобігти нестачі сировини під час пікових сезонів або надмірному запасу в інші періоди;

- деревообробне виробництво включає багато різних етапів виробничого процесу: від обробки сировини до виготовлення кінцевої продукції. Кожен етап вимагає детального і точного обліку витрат, робочого часу, використання обладнання тощо;

- якість сировини та кінцевої продукції є ключовими характеристиками у деревообробній галузі. Організація обліку повинна забезпечувати обов'язкового включення до свого складу системи контролю за якістю на кожному з етапів виробництва, щоб уникнути виробничих дефектів або відхилення у якості;

- важливим завданням в деревообробці є оптимізація використання обладнання, ресурсів та робочої сили. Відслідковування та управління ефективністю виробництва потребує точних даних для аналізу та прийняття необхідних рішень;

- організація обліку повинна враховувати спеціалізовані галузеві особливості деревообробки як то використання лише «чіпованої» сировини, придбання сировини лише на офіційних аукціонах державних лісгоспів, відповідність продукції міжнародним вимогам та стандартам якості тощо.

Ці проблеми вимагають комплексного підходу до організації обліку, використання сучасних систем управління для оптимізації господарської діяльності та ефективного вирішення викликів, що виникають у деревообробній галузі.

Враховуючи вищезазначене вважаємо за доцільне, з метою підвищення точності обліку та можливостей проведення поточного контролю та аналізу, провести деталізацію аналітичних рахунків щодо виробництва готової продукції. Для цього ми пропонуємо створити наступні субрахунки до синтетичного рахунку 23 «Виробництво»:

- 1) 231 «Виробництво піддонів»:
 - 2311 «Виробництво піддонів EPAL»;
 - 2312 «Виробництво піддонів євроаналог 1000*1200»;
 - 2313 «Виробництво піддонів євроаналог 800*1200»;
- 2) 232 «Виробництво пелетних гранул»;
- 3) 233 «Виробництво деревного вугілля»;
- 4) 234 «Виробництво дошок»:
 - 2341 «Виробництво дошок 1-3 сорту»;
 - 2342 «Виробництво дошок 4 сорту».
- 5) 235 «Виробництво дров колотих».

Окремі види готової продукції на підприємстві реалізуються в упаковках різної ваги, а в обліку відображається лише загальна вага такої продукції. Це не дозволяє швидко встановити чи є можливість продати готову продукцію саме в упаковці такої ваги та контролювати залишки по окремим упаковкам на складі готової продукції. Щоб усунути дану проблему ми пропонуємо деталізувати аналітичний облік і по окремим елементам готової продукції. Для цього на деревообробних підприємствах необхідно створити наступні субрахунки до рахунку 26 «Готова продукція»:

- 1) 261 «Пелетна гранула»
 - 2611 «Пелетна гранула 2 кг»;
 - 2612 «Пелетна гранула 5 кг»;

- 2613 «Пелетна гранула 10 кг»;
- 2614 «Пелетна гранула 25 кг».

2) 264 «Піддони»:

- 2641 «Піддон EPAL»;
- 2642 «Піддон євроаналог 1000*1200»;
- 2643 «Піддон євроаналог 800*1200».

Така деталізація дозволить контролювати кількість залишків готової продукції на складі щоб вчасно поповнювати їх за необхідності та не допускати створення переліміту.

Керівництву підприємства доцільно в наказі про облікову політику встановити мінімальний та максимальний обсяг кожного типу готової продукції. Значення обсягу мають бути різними у різні пори року оскільки попит на більшість деревної продукції коливається в залежності від цього. Також, обсяги запасів готової продукції повинні переглядатись при значних коливаннях закупівельних цін на готову продукцію. Для цього на деревообробному підприємстві наказом керівника необхідно створити постійнодіючу комісію із моніторингу таких цін. Щокварталу комісія має здійснювати аналіз динаміки ринкових цін на готову продукцію та порівнювати їх із планами підприємства щодо обсягів та цін продажів. Якщо будуть виявлені суттєві відхилення від планових значень, то комісія повинна рекомендувати керівництву підприємства відкоригувати планові показники та обсяги необхідних запасів готової продукції на складах.

Застосування такої системи коригування обсягів запасів на складах оптимізує виробничий процес та дасть змогу вивільнити частину обігових коштів для використання їх в основній операційній діяльності деревообробного підприємства.

Для якісного відображення результатів роботи такої комісії пропонуємо членам даної комісії, за результатами проведеного дослідження динаміки закупівельних цін на готову продукцію підприємства, формувати відомість у

наступному вигляді та подавати її до розгляду керівництву суб'єкта господарювання разом зі своїми рекомендаціями (таблиця 3.1.)

Таблиця 3.1. – Відомість можливостей виконання замовлень на
1-й квартал 2024 року (одиниць) по готовій продукції пелетна гранула

Вид готової продукції	Плановий обсяг реалізації	Залишок на складі	Місячна норма виготовлення	Планова ціна продажу, євро за тону	Середня ринкова ціна, євро за тону
Пелетна гранула (2 кг)	20 000	7 000	5 000	210	212
Пелетна гранула (5 кг)	12 000	6 000	4 000	200	205
Пелетна гранула (10 кг)	20 000	5 000	8 000	195	194
Пелетна гранула (25 кг)	30 000	10 000	10 000	185	182
.....

Джерело: розроблено автором.

Для ефективного контролю за обліком готової продукції та її реалізації доцільно складати графіки документообігу, у якому відображати всі етапи проходження обробки документа, а також відповідальних за це осіб і час за який повинні відбуватись всі дії.

Даний документообіг необхідно складати для кожного документа, це дозволить своєчасне виконання операцій та виявлення винних осіб у разі невчасного подання або неправильного оформлення документа.

Крім документообігу важливим елементом контролю є інвентаризація, яка дозволяє оцінити співставність фактичної наявності готової продукції з даними бухгалтерського обліку. Первинна документація не завжди може охопити всі господарські явища в момент їх здійснення (природні витрати, викликані усушкою, утрускою, використанням при зберіганні, транспортуванні, відпуску, стихійні лиха, невідповідність фактичних даних обліку через помилки, розкрадання, псування, зловживання тощо). У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у такому способі, який би забезпечив можливість взяти на облік перераховані явища і процеси.

Тому ми пропонуємо вкінці кожного місяця проводити інвентаризацію на складах готової продукції та результати оформляти в вигляді таблиці 3.2.

Таблиця 3.2. – Результати проведення інвентаризації готової продукції на ТОВ «ВЕРБА-ВВ» за жовтень 2023 року

Вид готової продукції	Нестачі, грн	Лишки, грн	Документ, що засвідчує різниці			Причини	Примітка
			Назва	Номер	Дата		
Пелетна гранула (2 кг)	-	-	-	-	-	-	-
Пелетна гранула (5 кг)	-	-	-	-	-	-	-
Пелетна гранула (10 кг)	-	-	-	-	-	-	-
Пелетна гранула (25 кг)	2500,00	-	Акт списання	17	31.10.23 р.	Пошкоджено гризунами	Списано на паливо
Всього	2500,00	-	-	-	-	-	-

Джерело: розроблено автором.

Отримання даних, поданих в таблиці дозволять оцінити правильність перенесення господарських операцій у синтетичні реєстри та звітність, крім того дані перевірки будуть дисциплінувати матеріально відповідальних осіб, які в свою чергу будуть більш ретельно контролювати та перевіряти своїх підлеглих, що призведе до уникнення крадіжок та нестач. Таким чином, перераховані вище пропозиції удосконалять процес організації облікового процесу на деревообробних підприємствах.

Висновки до розділу 3

Проведене дослідження теоретичних матеріалів та аналіз практичної діяльності підприємства дало змогу розробити й внести наступні пропозиції: для ефективного контролю за обліком готової продукції та її реалізації ми

пропонуємо складати графіки документообігу для кожного документа, це дозволить своєчасно виконувати операції та виявляти винних осіб у разі невчасного подання або неправильного оформлення документа.

Ми пропонуємо вкінці кожного місяця проводити інвентаризацію даного виду матеріальних цінностей і відобразити це в розробленому документі.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Дослідивши погляди науковців на економічну сутність поняття «готова продукція» ми виявили, що більшість підходів до його трактування можна розділити на дві групи: ті хто включають до складу готової продукції роботи та послуги, і ті, хто цього не робить. На нашу думку готова продукція повинна мати матеріальну форму, тому нами пропонується наступне визначення готової продукції – це «уречевлений результат виробництва у матеріальній формі, який може бути реалізований покупцям та замовникам без будь-якого подальшого допрацювання чи доробки».

2. Основні вимоги щодо порядку обліку, визначення первісної вартості та реалізації готової продукції у бухгалтерському обліку встановлюють НП(С)БО 9 «Запаси» та Інструкція № 291 про застосування Плану рахунків. Готова продукція розглядається як складовий елемент запасів і тому в обліковому процесі до неї застосовуються всі відповідні процедури, що і для запасів загалом. Варто відмітити, «готова продукція» це є більше бухгалтерський термін, в основному документі, що регламентує податковий облік (ПКУ), таке поняття майже не зустрічається і розглядається як складова запасів підприємства.

3. Основними особливостями деревообробної галузі, що мають суттєвий вплив на побудову процесу організації обліку на таких підприємствах, є великі витрати на сировину, сезонність, значне різноманіття готової продукції, жорсткі вимоги до якості продукції тощо. Варто також відмітити, що деревообробні підприємства повністю залежать від лісової галузі України, тому що саме від лісгоспів отримується сировина з якою здійснюється виготовлення всієї продукції.

4. До початку активних бойових дій у 2022 році деревообробна галузь України мала суттєві позитивні тенденції і щодо зростання обсягів виробництва, і щодо чисельності зайнятих працівників у діяльності. Це було пов'язано з прийняттям у 2015 році закону згідно якого заборонявся експорт необробленої деревини за кордон. Тому, суттєво виріс попит на послуги та продукцію даної галузі. Однак, напад росії на Україну призвів до суттєвого

спаду показників. Це було викликано окупацією частини територій країни на якій знаходились деревообробні підприємства, знищенням або пошкодженням виробничих потужностей під час обстрілів, виїздом за кордон частини кваліфікованого персоналу, порушенням налагоджених зв'язків постачання та реалізації тощо.

5. Основними особливостями обліку готової продукції у деревообробних підприємств є правильність її документального оформлення при експортних операціях. При доставці продукції закордонним споживачам обов'язково складається СМР – товарно-транспортна накладна на міжнародне перевезення товарів. Для бухгалтерського обліку готової продукції застосовується синтетичний рахунок 26 «Готова продукція», до якого відкривають додаткові аналітичні рахунки в розрізі видів готової продукції, що виробляє та реалізує суб'єкт господарювання.

6. При виробництві основної готової продукції деревообробні підприємства отримують додаткові деревні активи, які можна використовувати у подальшій господарській діяльності. Вони можуть бути використані і як сировина для подальшого виробництва, і як паливо, і як готова продукція тощо. Важливо в наказі про облікову політику точно прописати порядок визнання та класифікації таких активів, порядок їх документального обліку та відповідальних за це осіб.

7. Важливим елементом підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання у деревообробній галузі є чіткий контроль за обсягами готової продукції на складах та наявність оперативної інформації про обсяги таких залишків. Це дозволить вчасно виконувати всі необхідні контракти та не перевищувати необхідні ліміти готової продукції на складах, що викликатиме зменшення обігових коштів підприємства. Для цього ми запропонували Відомість контролю можливостей виконання замовлень, що дозволить управлінському персоналу деревообробного підприємства контролювати даний напрям та вчасно приймати необхідні управлінські рішення.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Баланюк І.Ф., Григорів О.О. & Іванюк Т.Л. (2020). Організація обліку і контролю готової продукції підприємства. *Інноваційна економіка*, (1-2), 157-163.
2. Візіренко С.В. & Шуляк С. А. (2021). Удосконалення обліку готової продукції та витрат на збут. *Управління змінами та інновації*, (1), 24-29.
3. Кадацька А.М. (2018). Готова продукція рослинництва як об'єкт обліку витрат. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 21. URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6101/1/%d0%9a%d0%b0%d0%b4%d0%b0%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0.pdf> (дата звернення 17.10.2023р.).
4. Єлісеєва О.К. & Вакульчик О.М. (2022). Методологічні аспекти обліку і аудиту готової продукції та її збуту на промисловому підприємстві. *Науковий погляд: економіка та управління*, 1 (77), 81-93.
5. Черкунова Ю.С. (2018). Обліково-аналітичне забезпечення управління виробництвом та рухом готової продукції на фармацевтичних підприємствах. *Научный взгляд в будущее*, 2(8), 80-85.
6. Подолянчук, О. А. (2019). Сутність та основи обліку органічної продукції. *Агросвіт*, (16), 51-57.
7. Гринь В.П. & Сухоносенко, І.І. (2021). Готова продукція рослинництва як об'єкт обліку витрат. *GRAIL OF SCIENCE*, 9, 55-60.
8. Кравченко С. Г. Місце готової продукції в бухгалтерському обліку / Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доп. V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Дніпро, 13-14 трав. 2021 р.) / ДДАЕУ. Дніпро : ННІЕ, 2020. С. 30-33.
9. Зінченко О.В. & Якименко А.І. (2017). Класифікація готової продукції для потреб обліку. *Економіка і управління в умовах глобалізації*. Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. 322-325.
10. Донін Є.О. (2018). Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*, 1 (29), 75-85.

11. Бондаренко О.М. & Тітаренко А.Д. (2020). Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*, (2), 63-67.

12. Писаренко Т.М. & Московчук А.Т. (2019). Стратегічний облік виробничих запасів на промисловому підприємстві. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*, 16 (61), 105-111.

13. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 17.10.2023р.)

14. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 17.10.2023р.)

15. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 879 від 2 вересня 2014р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 15.10.2023р.)

16. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затверджено Постановою Кабінету міністрів України № 116 від 22 січня 1996р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text> (дата звернення 17.10.2023р.)

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 7 лютого 2013р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 14.10.2023р.)

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20 жовтня 1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 14.10.2023р.)

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31 грудня 1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 14.10.2023р.)

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 290 від 29 листопада 1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 14.10.2023р.)

21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 листопада 1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 14.10.2023р.)

22. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 15.10.2023р.)

23. Сидоренко Р.В., Зубчик В.Р. Оцінка впливу заборони на експорт необробленої деревини на прибутковість діяльності лісогосподарських підприємств. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2019. № 16 (61). С. 131-137.

24. Zhurakovska, I., Sydorenko, R., Fuhelo, P., Khomenko, L., Sokrovolska, N. (2021). The impact of taxes on the reproduction of natural forest resources in Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*, 12(3), 108-122.

25. Ткаль Я.С. & Бурякова О.С. (2021). Удосконалення системи обліку наявності та руху лісоматеріалів в управлінні підприємством. *Економіка і управління*, 138-144.

26. Сторожук Т. & Дружинська Н. (2022). Удосконалення електронного обліку деревини та іншої продукції рослинного походження. *Наукові інновації та передові технології*, 6 (8), 424-433.

27. Здирко Н.Г. & Дриманова Л.М. (2022). Класифікація та оцінка продукції лісівництва для потреб бухгалтерського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 11-12. С. 26-31.

28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 790 від 18 листопада 2005р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення 10.10.2023р.)

29. Шилак Б.О. Особливості діяльності підприємств деревообробної галузі та їх вплив на побудову облікового процесу. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (4 листопада 2023 р) / відп. ред. В.В. Чудовець. Вип. 17. Луцьк: ВІП Луцького національного технічного університету, 2023. С. 321-322.*

30. Сахарнацька Л.І. & Кочут Р.А. (2023). Особливості розвитку деревообробної промисловості в умовах воєнного стану. *Збалансоване природокористування*, 3, 59-67.

31. Дружинська Н.С. Облік лісових ресурсів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2018. 22с.

32. Обліково-аналітичне забезпечення управління раціональним лісокористуванням: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. К., 2018. 271 с.

33. Організація управлінського обліку на деревообробних підприємствах із виробництва твердого біопалива: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Івано-Франківськ, 2016. 326с.

34. Стецюк Н.Є. Облік і аналіз виробничих запасів підприємств деревообробної промисловості України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2015. 22 с.

35. Сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 15.10.2023р.)

36. Закон України «Про автомобільний транспорт» № 2344-III від 5 квітня 2001р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text> (дата звернення 14.10.2023р.)

37. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_234#Text (дата звернення 14.10.2023р.)

38. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджено Наказом Міністерства промислової політики України № 373 від 9 липня 2007р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text> (дата звернення 10.10.2023р.)